

Uchwała Nr ..XI/267/2010.....

Rady Powiatu Nowodworskiego
z dnia ....28 kwietnia 2010r....

w sprawie przyjęcia Programu na rzecz reintegracji rodzin naturalnych dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych „POWRÓT” na rok 2010

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt. 3, art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 ze zm.), oraz art. 112 ust. 13 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zm.) Rada Powiatu Nowodworskiego, uchwała co następuje:

§1

Przyjmuje się Program na rzecz reintegracji rodzin naturalnych dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych „POWRÓT” na rok 2010 w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Nowodworskiego.

§3

Traci moc Uchwała Nr XXIX/179/2009 Rady Powiatu Nowodworskiego z dnia 29 stycznia 2009 r. w sprawie przyjęcia programu pracy z rodzicami biologicznymi dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych pn. „Powrót”.

§4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Zdzisław Szmytkowski

UZASADNIENIE

Program na rzecz reintegracji rodzin naturalnych dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych „POWRÓT” jest elementem budowy zintegrowanego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.

Założeniem głównym programu jest pomoc rodzinom w przewycięzaniu kryzysów, będących przyczyną ograniczenia władzy rodzicielskiej i w zmianie sytuacji życiowej, utrudniającej przywrócenie opieki nad dzieckiem, tak aby mogły one w sposób prawidłowy wywiązywać się obowiązków rodzicielskich.

DYREKTOR
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
mqr Marek Łuczko

RADA POWIATU
w Nowym Dworze Mazowieckim
ul. Mazowiecka 10
05-100 Nowy Dwór Mazowiecki

załącznik do uchwały
Nr XL/267/2010 Rady Powiatu
Nowodworskiego
z dnia 28.04.2010r.

„POWRÓT”

Program na rzecz reintegracji rodzin naturalnych dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo wychowawczych

Spis treści:

Wstęp.....	3
1. Cele programu.....	4
1.1. Cel główny.....	4
1.2. Cele szczegółowe.....	4
2. Oczekiwane rezultaty.....	6
3. Adresaci	6
4. Realizacja programu.....	8
4.1. Analiza sytuacji rodzin biologicznych dzieci, z powiatu nowodworskiego, objętych opieką zastępczą.....	8
4.2. Praca z rodziną.....	8
4.3. Współpraca z instytucjami wspierającymi reintegrację rodziny.....	15
5. Źródła finansowania.....	16

Wstęp

Realizując zadania nałożone przez ustawodawcę (Art. 70 Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, Dz. U. z 2008 roku Nr 115, poz. 728 z późn. zm.) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Dworze Mazowieckim podjęło starania na rzecz utworzenia spójnego i efektywnego programu reintegracji rodzin naturalnych, dzieci objętych zastępczymi formami opieki. Program „POWRÓT” jest elementem *Programu budowania lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną*, który został przyjęty do realizacji, przez Radę Powiatu Nowodworskiego, 26 marca 2009 roku (Uchwała Nr XXXI/197/2009). Program wpisuje się także w założenia *Powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie nowodworskim w latach 2007-2012* (Uchwała Nr XII/56/2007 Rady Powiatu Nowodworskiego, 25 października 2009 roku) oraz jest zgodny z nadrzędnymi przesłankami *projektu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*. Założenie zawarte w programie zgodne są również z *Kodeksem rodzinnym i opiekuńczym*. (Dz. U. z dnia 5 marca 1964 r. z późniejszymi zmianami).

Prawem każdego dziecka jest prawo do wychowania w rodzinie naturalnej, utrzymania z nią osobistych kontaktów i powrotu do rodziny. W przypadku niewypełnienia przez rodziców zdań opiekuńczych i wychowawczych konieczne jest podjęcie wszelkich działań zmierzających do wsparcia rodziny, korygowania dysfunkcyjnych zachowań, przewycięzeniu trudnych sytuacji życiowych, pomocy w rozwiązywaniu problemów uniemożliwiających sprawowanie opieki nad dzieckiem, których nie jest ona w stanie pokonać samodzielnie. W szczególności wsparcie takie powinno polegać na: diagnozie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz analizie przyczyn kryzysu w rodzinie, wzmocnieniu roli i funkcji rodziny, rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny, podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny, przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodzin, dążeniu do reintegracji rodziny, monitorowaniu sytuacji rodziny zagrożonej kryzysem. Organizowanie dla dziecka pieczy zastępczej jest ostatecznością, winno mieć charakter czasowy i być postrzegane jako element tego procesu. Podejmowane działania będą dotyczyły różnych sfer funkcjonowania rodziny a wprowadzane zmiany będą potrzebowały czasu na utwalenie, będzie, więc to proces długotrwały. Prowadzone działania skierowane będą do rodziny jako całości, a korzyści z niego płynące odczuwalne będą dla każdego z jej członków.

1. Cele programu

1.1. Cel główny

Za główny cel projektu uznawany jest powrót dziecka do rodziców naturalnych oraz podjęcie przez nich pracy nad zmianą swojej sytuacji życiowej.

W sytuacjach, gdy sprawowanie stałej opieki przez rodziców biologicznych i powrót dziecka do domu rodzinnego jest niemożliwy, za priorytet uznawane jest odbudowanie relacji z dziećmi objętymi zastępczymi formami opieki, nawiązanie i umocnienie kontaktów (wizyty, kontakty telefoniczne), potwierdzających przynależność dziecka do rodziny, wzrost integracji rodziny naturalnej poprzez zwiększenie zaangażowania i poczucia odpowiedzialności rodziców za życie dziecka niebędącego pod ich bezpośrednią opieką.

Reintegracja odwołuje się do kompetencji całej rodziny, wykorzystując jej potencjał i siły. Wszyscy członkowie rodziny uznawani są jako aktywni uczestnicy procesu a osoby znaczące dla rodziny traktowane są jako partnerzy w procesie pomagania.

1.2. Cele szczegółowe:

- Wieloaspektowa i dogłębna diagnostyka środowiska rodzin biologicznych;
- Rozpoznanie przyczyn kryzysu w rodzinie;
- Określenie potencjału rodziny;
- Zbadanie relacji w rodzinie i wszelkich aspektów życia rodziny, których poznanie byłoby ważne dla zachowania jedności i stabilności rodziny;
- Ustalenie możliwości wsparcia w kręgu rodzinnym i środowiskowym;
- Diagnoza istniejących więzi pomiędzy dzieckiem a rodzicami;
- Wzbudzanie i rozwijanie motywacji - doprowadzenie do uświadomienia potrzeby zmiany i podjęcia przez rodzinę biologiczną decyzji o udziale w programie, opracowania indywidualnego planu pracy a w konsekwencji modyfikacji własnych postaw rodzicielskich;
- Praca nad likwidacją dysfunkcji rodziny, będących bezpośrednią przyczyną separacji dziecka, poprawa sytuacji socjalnej, materialnej i zdrowotnej rodziny;
- Wzrost integracji rodziny naturalnej poprzez zwiększenie zaangażowania rodziców w życie dziecka, niebędącego pod ich bezpośrednią opieką;
- Przygotowanie rodziców do ponownego przejęcia opieki nad dzieckiem;
- Zapobieganie trwałej dezintegracji rodziny w wyniku przedłużającego się rozdzielenia jej członków;

- Kształtowanie prawidłowych postaw rodzicielskich, nabycie przez rodziców naturalnych, kompetencji wychowawczych i opiekuńczych;
- Nabywanie umiejętności modyfikowania zachowań dziecka przez system nagród i kar z wyłączeniem przemocy;
- Wzrost świadomości własnych potrzeb i potrzeb dziecka;
- Doskonalenie umiejętności rozpoznawania i okazywania emocji;
- Wzrost umiejętności komunikacyjnych, uwrażliwienie na znaczenie komunikacji niewerbalnej;
- Nabywanie umiejętności aktywnego, wspierającego słuchania dziecka oraz nawiązania z nim efektywnej współpracy;
- Poznanie zasad konstruktywnego rozwiązywania konfliktu;
- Uświadomienie sytuacji powodujących napięcie, poznawanie własnego modelu reakcji na stres i nabywanie nowych umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych;
- Przygotowanie do sytuacji trudnych, które mogą pojawić się w procesie reintegracji rodziny naturalnej;
- Rekonstrukcja i wzmacnianie więzi emocjonalnych z dzieckiem przez usystematyzowanie kontaktów i nadanie im nowej jakości;
- Upowszechnianie wiedzy prawnej (np. kontakt dzieci objętych opieką zastępczą z rodziną naturalną, możliwość przywrócenia wiedzy rodzicielskiej, współdecydowanie rodziców zastępczych i biologicznych w sprawach istotnych dla dziecka, obowiązek alimentacyjny rodziców naturalnych);
- Aktywizacja zawodowa rodziców;
- Wsparcie psychologiczne osób długotrwale bezrobotnych;
- Wzmocnienie motywacji do poszukiwania pracy;
- Podnoszenie kompetencji zawodowych;
- Zapobieganie wykluczeniu społecznemu;
- Poprawa wizerunku rodziny w środowisku lokalnym;
- Zwiększenie aktywności własnej rodziców dziecka;
- Stworzenie sieci wsparcia dla rodzin naturalnych;
- Przelamywanie uprzedzeń, niechęci i negatywnego nastawienia do osób sprawujących opiekę zastępczą nad dzieckiem oraz instytucjami wspierającymi rodzinę;

2. Oczekiwane rezultaty:

- Podniesienie świadomości rodziców biologicznych dotyczącej odpowiedzialności za wychowanie dzieci;
- Gotowość rodziny do reintegracji, do sprawowania opieki i zapewnienia dziecku bezpieczeństwa;
- Gotowość emocjonalna rodziców;
- Posiadanie kompetencji interpersonalnych (np. kontrola wewnętrzna, radzenie sobie z emocjami);
- Posiadanie kompetencji intrapersonalnych (np. umiejętności komunikacyjne, motywowanie dziecka, modyfikacja zachowań dziecka, umiejętności konstruktywnego rozwiązywania konfliktów);
- Posiadanie przez rodziców umiejętności pozwalających na prawidłową opiekę i wychowanie dziecka;
- Panujące w rodzinie relacje zaspokajają potrzeby dziecka i pozwalają na jego rozwój;
- Problemy, które były bezpośrednią przyczyną separacji są częściowo rozwiązane;
- Aktywność rodziny w podejmowaniu decyzji o procesie reintegracji;
- Przygotowanie rodziny napięcia i konflikty, które mogą się pojawić w procesie reintegracji;
- Istnienie lokalnej sieci wsparcia (pozostali członkowie rodziny, osoby znaczące dla rodziców i dzieci, opiekunowie zastępczy);
- Posiadanie przez osoby bezrobotne umiejętności niezbędnych do pozyskania zatrudnienia;

3. Adresaci

Program kierowany jest do rodziców biologicznych z powiatu Nowodworskiego, którzy na skutek wystąpienia sytuacji kryzysowych, nie wypełniali właściwie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych, mają ograniczoną władzę rodzicielską a dzieci ich pozostają pod pieczęią zastępczą.

Tabela 1. Wyróżnione grupy rodziców biologicznych z uwzględnieniem proponowanych obszarów interwencji

Grupy rodziców biologicznych	Proponowany obszar interwencji
Osoby z problemem alkoholowym	Dla rodzica uzależnionego: <ul style="list-style-type: none"> • Motywowanie do podjęcia leczenia

Grupy rodziców biologicznych	Proponowany obszar interwencji
	<ul style="list-style-type: none"> i terapii; • Motywowanie do utrzymywania abstynencji alkoholowej; <p>oraz dla współmałżonka, który nie jest uzależniony:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pomoc dla osób współuzależnionych; • Przedstawienie mechanizmów i etapów uzależnienia; • Wskazówki dotyczące postępowania z osobą uzależnioną;
<p>Osoby dotknięte chorobą psychiczną</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Motywowanie do podjęcia leczenia; • Motywowanie do systematycznego leczenia i przyjmowania leków; • Praca w kierunku utrzymywania więzi emocjonalnej z dzieckiem; <p>Dla współmałżonka osoby dotkniętej chorobą psychiczną:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zapoznanie z istotą chorób psychicznych; • Wskazówki dotyczące postępowania z osobą chorą psychicznie; • Redukowanie negatywnych emocji u dzieci związanych z chorobą rodzica;
<p>Osoby o niestabilizowanej sytuacji życiowej: mieszkaniowej, zawodowej, finansowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Motywowanie do podjęcia zatrudnienia; • Motywowanie do podnoszenia kwalifikacji zawodowych; • Współpraca z rodzicami biologicznymi w zakresie oddziaływań wychowawczych.; • Praca w kierunku utrzymania więzi emocjonalnej rodziców z dzieckiem;
<p>Osoby niewydolne wychowawczo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Podniesienie kompetencji wychowawczych; • Praca w kierunku utrzymywania więzi emocjonalnej z dzieckiem; • Modelowanie właściwych postaw rodzicielskich; • Zaangażowanie rodziców w oddziaływania wychowawcze oraz istotne sprawy dotyczące opieki nad dziećmi;
<p>Osoby małoletnie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Przygotowanie do podjęcia obowiązków rodzicielskich po uzyskaniu pełnoletniości;

Grupy rodziców biologicznych	Proponowany obszar interwencji
	<ul style="list-style-type: none"> • Praca nad wykształceniem poczucia odpowiedzialności za dziecko; • Motywowanie do kontynuacji nauki i zdobycia zawodu pozwalającego w przyszłości na usamodzielnienie; • Stopniowe włączanie rodziców do procesów wychowawczych oraz wspieranie ich aktywności w stosunku do dziecka; • Praca w kierunku utrzymania więzi emocjonalnej rodziców z dzieckiem;

4. Realizacja programu

Działania podejmowane w ramach programu prowadzone będą dwutorowo: koncentrowane na pracy z rodziną na rzecz powrotu dziecka oraz nawiązaniu współpracy z instytucjami działającymi na terenie powiatu nowodworskiego, mającymi wpływ na proces reintegracji rodziny.

4.1. Analiza sytuacji rodzin biologicznych dzieci, z powiatu nowodworskiego, objętych opieką zastępczą

Analiza obejmuje:

- skalę problemu;
- powody ograniczenia władzy rodzicielskiej;
- sytuację materialną i zdrowotną rodzin naturalnych;
- formy opieki zastępczej zapewnione dzieciom z tych rodzin;
- czas trwania opieki zastępczej;

4.2. Praca z rodziną

Etap I Rekrutacja i dobór grupy uczestniczącej w programie

Kryteria procesu rekrutacji obejmują: rodzaj problemu będącego bezpośrednią przyczyną sprawowania opieki zastępczej nad dzieckiem (np. uzależnienie, ubóstwo, przedwczesne macierzyństwo), czas jego trwania, okres, jaki upłynął od ustanowienia zastępczej formy opieki, rodzaj kontaktów i zainteresowania dzieckiem przed oraz w trakcie separacji, posiadaną przez

rodzinę sieci wsparcia ze strony najbliższego otoczenia (inni członkowie rodziny, np. dziadkowie, wujostwo, osoby znaczące dla rodziny), gotowość rodziców naturalnych do przejęcia bezpośredniej opieki nad dzieckiem oraz motywację do uczestnictwa w programie, faktycznych motywów utrzymywania opieki zastępczej wewnątrzrodzinnej. Ponadto konieczne jest uwzględnienie aktualnej sytuacji dziecka i rodziny w takich obszarach jak: warunki życia, stosunki rodzinne i społeczne, zdrowie fizyczne i psychiczne, sytuację prawną. Nadrzędnym kryterium jest dobro dzieci i możliwość stworzenia warunków do prawidłowego rozwoju psychicznego, społecznego, poznawczego i emocjonalnego a nie tylko zaspokojenie podstawowych potrzeb fizycznych.

Głównymi powodami niezakwalifikowania uczestników do programu jest bierna postawa rodziców i brak jakichkolwiek prób nawiązania kontaktów z dzieckiem, występowanie w rodzinie głębokich psychopatologii (np. głębokie uzależnienia, ostra przemoc, choroby psychiczne). Przed właściwą pracą na rzecz reintegracji rodziny niezbędne jest poddanie się przez uczestnika leczeniu, a działania realizatorów skupiają się na motywowaniu do jego podjęcia.

Dla celów rekrutacji należałoby, więc odpowiedzieć na następujące pytania:

1. Co było powodem objęcia dziecka opieką zastępczą?
2. Czy wcześniej nad dzieckiem była sprawowana opieka zastępcza a jeśli tak to przez kogo?
3. Kto sprawował opiekę nad dzieckiem bezpośrednio przed separacją?
4. Jak długo trwa separacja?
5. Jak daleko przebywają obecnie rodzice naturalni?
6. Jak kształtowały się relacje pomiędzy dzieckiem a członkami rodziny przed separacją?
7. Jaki obecnie jest charakter kontaktów dziecka z rodzicami naturalnymi?
8. Jaki jest charakter relacji pomiędzy poszczególnymi członkami rodziny?

Szansa na zmianę i reintegrację rodziny jest największa, gdy kryzys w rodzinie, będący powodem umieszczenia dziecka w placówce, nie przyjął postaci trwałej zmiany a rodzina nie zdążyła pogodzić się ze stratą dziecka, im czas pomiędzy objęciem dziecka opieką zastępczą a rozpoczęciem reintegracji jest krótszy, tym większe są szanse na jej pozytywny przebieg.

Dobór grupy uczestniczącej w programie przeprowadzony jest na podstawie analizy akt Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, informacji pochodzących z wywiadu środowiskowego, dotychczasowej współpracy rodziny naturalnej z pracownikami socjalnymi, z kuratorem oraz innymi osobami i instytucjami współpracującymi z rodziną.

Wywiad przeprowadzany jest przez psychologa i pracownika socjalnego podczas spotkań

w miejscu zamieszkania rodziców naturalnych. Informacje uzupełniane są w trakcie rozmowy z osobami sprawującymi opiekę zastępczą.

Etap II Diagnoza indywidualna rodzin

Indywidualne spotkania z psychologiem pozwolą na zweryfikowanie i pogłębienie informacji uzyskanych wcześniej informacji. Diagnoza postaw rodzicielskich prezentowanych przez uczestników, więzi uczuciowych istniejących pomiędzy dzieckiem a rodzicami, określenie potencjału rodziny, motywowanie rodziców do zmiany swojej aktualnej sytuacji życiowej, utrudniającej przywrócenie opieki nad dzieckiem (podjęcia leczenia, terapii, utrzymywania abstynencji alkoholowej, do podjęcia zatrudnienia).

Etap III Zajęcia edukacyjne, korekcyjne i terapeutyczne

Zajęcia grupowe

Celem spotkań o charakterze warsztatowym jest:

- poszerzenie kompetencji wychowawczych, kształtowanie właściwych postaw rodzicielskich, wykształcenie poczucia odpowiedzialności za dziecko, zwiększenie zaangażowania rodziców oraz współpracy z opiekunami zastępczymi w zakresie oddziaływań wychowawczych oraz istotnych kwestii dotyczących opieki nad dziećmi, wzrost świadomości rodziców dotyczącej m. in. potrzeb dziecka i sposobów ich zaspokajania, stwarzania warunków koniecznych do prawidłowego rozwoju dziecka, wpływu dysfunkcyjnych wzorców rodziny naturalnej na jego rozwój psychiczny, emocjonalny i fizyczny;
- rozwój kompetencji interpersonalnych: umiejętności rozpoznawania i wyrażania uczuć, możliwości radzenia sobie z negatywnymi emocjami, adekwatnej samooceny, wsparcia dziecka w sytuacji trudnej, konstruktywnych sposobów rozwiązywania konfliktów między rodzicem i dzieckiem, modyfikacji zachowań dziecka;
- dzięki poczuciu wspólnoty i przekonaniu o podobieństwie przeżyć, uczestnicy grupy stanowią dla siebie wzajemnie źródło wsparcia i pomocy w radzeniu sobie z trudnościami procesu separacji i ponownej integracji rodziny. Stwarza to warunki do dzielenia się swoimi doświadczeniami i ekspresji związanych z nimi uczuć, wzrostu umiejętności komunikowania emocji oraz możliwości ich odreagowania.

Tabela 2. Proponowany zakres zajęć warsztatowych

Rodzaj zajęć	Tematy poruszane podczas spotkań
<i>warsztaty umiejętności społecznych</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Poszerzenie umiejętności komunikacyjnych; • Kształtowanie poczucia własnej wartości; • Zwiększenie motywacji do działania i poczucia kontroli nad własnym życiem; • Doskonalenie metod radzenia sobie w sytuacjach trudnych (zachowania asertywne, umiejętności skutecznego rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie ze stresem); • Sposoby radzenia sobie z negatywnymi emocjami; • Rozpoznawanie sytuacji wzbudzających negatywne emocje. • Poznawanie własnych sposobów reagowania w sytuacjach wzbudzających negatywne emocje.
<i>warsztaty umiejętności opiekuńczo - wychowawczych</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie dziecka w sytuacji trudnej; • Rozpoznanie potrzeb dziecka w trudnej dla niego sytuacji. • Umiejętność rozpoznawania i nazywania uczuć dziecka oraz adekwatnego reagowania; • Stawianie wymagań i oczekiwań, zachęcenie dziecka do współpracy; • Motywowanie dziecka do współpracy; • Jasne określanie granic dla zachowań dziecka; • Kary i nagrody; • Rozpoznanie wyzwań charakterystycznych dla wieku dziecka; • Budowanie poczucia własnej wartości u dziecka; • Samodzielność dziecka, motywowanie dziecka do nauki; • Czynniki zagrażające prawidłowemu rozwojowi

Rodzaj zajęć	Tematy poruszane podczas spotkań
	<p>dziecka;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uświadomienie uczestnikom roli rodzica jako modela;
<i>grupa wsparcia</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Praca nad problemem będącym bezpośrednią przyczyną separacji dziecka; • Traumatyczny wpływ separacji na wszystkich członków systemu rodzinnego (rozdzielone dzieci, rodzice, rodzeństwo); • Funkcjonowanie rodziny do czasu przystąpienia do programu reintegracji (co się działo przed opuszczeniem domu rodzinnego przez dziecko, powody separacji, odebranie dziecka, okres kiedy w domu nie było dziecka); • Powrót dziecka do domu rodzinnego. Przygotowanie rodziny do wystąpienia silnych emocji pojawiających się podczas ponownego przyjęcia dziecka; • Relacje z innymi ludźmi, korzystanie ze wsparcia osób bliskich z kręgu rodziny; • Relacje rodzic dziecko, trudne aspekty rodzicielstwa; • Sposoby radzenia sobie z konfliktem lojalności dzieci wobec rodziny biologicznej i zastępczej; • Kształtowanie relacji z opiekunami zastępczymi dziecka; • Obawy wynikające z pełnienia roli rodzicielskiej;

Szczegółowe cele formułowane będą podczas spotkań przez uczestników w zależności od zgłaszanych przez ich potrzeb.

Metody stosowane podczas zajęć warsztatowych:

- prezentacja fantomów,
- dyskusje, burza mózgów,
- praca indywidualna,
- praca w parach, zespołach,
- psychodrama, ćwiczenia wdrażające nowe umiejętności i wiedzę,

- omówienia i wyciąganie wniosków ułatwiające wykorzystanie nabytych doświadczeń w praktycznym działaniu.

Konsultacje psychologiczne

Podczas spotkań indywidualnych omawiane będą bieżące trudności wynikające z procesu reintegracji, kontaktów z dzieckiem i opiekunami zastępczymi a także minimalizowanie związanego z tym poziomu lęku. Spotkania mają na celu także: zwiększenie motywacji i wsparcie uczestników w odbudowie rodziny biologicznej, wsparcie w sytuacjach trudnych.

Konsultacje prawne

Spotkania grupowe oraz indywidualnych konsultacje z prawnikiem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, pozwolą uczestnikom programu pogłębić wiedzę dotyczącą obowiązków spoczywających na rodzicach naturalnych (np. obowiązek alimentacyjny, odpłatności za pobyt dzieci w opiece zastępczej, osobistych kontaktów z dzieckiem,) i przysługujących im praw (np. do współdecydowania w zasadniczych kwestiach dotyczących wychowania i opieki nad dzieckiem). Uczestnicy programu uzyskają również porady formalno - prawne dotyczące możliwości uregulowania swojej sytuacji oraz pomoc w tworzeniu pism procesowych.

Wywiady środowiskowe

Wywiady środowiskowe i kontrolne, przeprowadzane w trakcie trwania programu, przez pracowników socjalnych, będą stanowić okazję do sprawdzenia funkcjonowania rodziny w codziennych sytuacjach, sposobów radzenia sobie z trudnościami, oceny stopnia i efektywności wprowadzanych zmian.

Etap IV Próba zmiany jakości życia

Podejmowana z rodziną praca nad wszystkimi aspektami jej funkcjonowania, będzie miała charakter zindywidualizowany, dostosowany do jej aktualnych potrzeb, ukierunkowana będzie na zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

Wsparcie rodzin w poprawie ich sytuacji życiowej oferowane w ramach programu zakłada również zwiększenie szans na zatrudnienie poprzez uczestnictwo w kursach podnoszących kwalifikacje zawodowe.

Program zakłada powołanie asystenta rodziny, którego zadaniem będzie kierowanie procesem zmiany prezentowanych postaw życiowych, monitorowanie podejmowanych przez rodzinę działań (np. uporządkowanie spraw socjalnych, remont mieszkania, aktywne poszukiwanie pracy, podejmowanie i kontynuacja leczenia alkoholowego). Do zadań asystenta rodziny należy, w szczególności: pomoc rodzinie w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego czy przeprowadzania treningów z zakresu zarządzania środkami finansowymi.

Asystent rodziny współpracuje z rodziną bezpośrednio w miejscu jej zamieszkania wspiera rodziców w przejęciu przez nich pełnej, wartościowej opieki nad dzieckiem, poprzez czynny udział w ich codziennym życiu.

Etap V Wyjazd dla rodziców i dzieci - biwak terapeutyczny

Celem biwaku jest wzmocnienie więzi uczuciowej między rodzicami a dziećmi oraz trenowanie umiejętności nabytych podczas wcześniejszych etapów programu. Wyjazd będzie stanowił okazję do obserwacji rzeczywistych relacji między rodzicami i dziećmi oraz prezentowanych przez rodziców zachowań opiekuńczych i metod wychowawczych.

Etap VI Praca wspierającą odtworzone rodziny, po powrocie dzieci do rodziców biologicznych.

Kontynuacja spotkań grupowych po przejęciu przez rodziców bezpośredniej opieki nad dzieckiem oraz praca indywidualna pracowników socjalnych w środowisku, przy współpracy z Ośrodkami Pomocy Społecznej, umożliwi monitorowanie wprowadzonych zmian a także wsparcie rodziców w ich podtrzymaniu i utrwaleniu. Pozwoli także na przewidywanie i wczesne zapobieganie kryzysom, których pojawienie się jest bardzo prawdopodobne w procesie reintegracji i przejęcia opieki nad dzieckiem.

4.3. Współpraca z instytucjami wspierającymi reintegrację rodziny

Brak odpowiedniego wsparcia zespołowego i organizacyjnego, rozproszenie podmiotów realizujących pomoc dziecku i rodzinie, brak jasnych mechanizmów współpracy na poziomie gminnym i powiatowym, z służbami sądowymi, instytucjami opiekuńczymi, stanowi poważne zagrożenie dla procesu odbudowy rodzin naturalnych.

Ponieważ zwiększenie efektywności podejmowanych działań jest możliwe tylko w przypadku kompleksowego spojrzenia na problemy rodziny i podjęcia systemowych rozwiązań, dzięki którym rodzina uzyska potrzebną pomoc, istotnym elementem programu jest zwiększenie świadomości i zaangażowania instytucji z powiatu nowodworskiego, które mogą aktywnie wesprzeć rodziny w procesie reintegracji.

Ponadto współpraca instytucji i organizacji zaangażowanych w problem powrotu dziecka do rodziny naturalnej, zwiększy odpowiedzialność za skuteczność wypracowanych rozwiązań zgodnie z posiadanymi kompetencjami.

Dlatego też w ramach podejmowanych działań, konieczne wydaje się zaproszenie do współpracy następujących instytucji i osób:

- Sąd Rejonowy w Nowym Dworze Mazowieckim, III Wydział Rodzinny i Nieletnich;
- Zespół Służby Kuratorskiej;
- Stowarzyszenie Zastępczego Rodzicielstwa „Gniazdo”
- Ośrodki Pomocy Społecznej właściwe ze względu na miejsce zamieszkania rodziny,
- Placówki opiekuńczo - wychowawcze bądź rodziny zastępcze, w której przebywają dzieci, rodzin naturalnych biorących udział w programie

a także:

- Prokuratura Rejonowa w Nowym Dworze Mazowieckim;
- Powiatowy Urząd Pracy w Nowym Dworze Mazowieckim;

Ważnym elementem jest informowanie Sądu o wszelkich postępach jak i trudnościach w pracy z rodziną, przekazanie efektów osiągniętych przez rodziny w formie opinii pracownika socjalnego i opinii psychologicznej.

Współpraca z właściwymi dla miejsca zamieszkania rodzin, Ośrodkami Pomocy Społecznej umożliwi *ciągłość* i kontynuację pracy z uczestnikami programu oraz monitorowanie jej postępów po powrocie dziecka do środowiska rodzinnego.

Istotne jest także włączenie rodzin zastępczych w układanie indywidualnych planów naprawczych rodziny biologicznej i powrotu dzieci do rodziców biologicznych oraz zaangażowanie

w proces reintegracji, poprzez umożliwienie budowania kontaktu z dziećmi, współpracy w działaniach opiekuńczych i wychowawczych (np. zebrania, wybór szkoły, zakupy), informowaniu o wydarzeniach w życiu dziecka.

Wszystkie elementy programu pozwolą na wywieranie intensywnych oddziaływań na rodzinę w celu umożliwienia rodzicom przejęcia bezpośredniej, wartościowej opieki nad dzieckiem.

5. Źródła finansowania

Program finansowany jest ze środków własnych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Dworze Mazowieckim, a także w części ze środków EFS.

W przygotowaniu niniejszego dokumentu pod kierunkiem Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Dworze Mazowieckim - Marka Rączki brały udział:

- Anna Wdowczyk,
- Hanna Górska,
- Anna Stankowska,
- Katarzyna Strzelczak,
- Barbara Malitka.

PRZEWODNICZĄCY RADY
Zdzisław Szmytkowski

DYREKTOR
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
mgr Marek Rączka

Harmonogram podejmowanych działań

Zadanie		Termin realizacji	Osoby realizujące
Analiza sytuacji rodzin biologicznych dzieci, z powiatu nowodworskiego, objętych opieką zastępczą		marzec – kwiecień 2010 r.	Psycholog Pracownicy socjalni
Praca z rodziną	Rekrutacja i dobór grupy uczestniczącej w programie	marzec – kwiecień 2010 r.	Psycholog Pracownicy socjalni
	Diagnoza indywidualna rodzin	kwiecień 2010 r.	Psycholog
	Zajęcia edukacyjne, korekcyjne i terapeutyczne (spotkania grupowe i indywidualne): <ul style="list-style-type: none"> Warsztaty umiejętności rodzicielskich (maj - sierpień 2010 r.) Warsztaty umiejętności opiekuńczo wychowawczych (maj - sierpień 2010 r.) Grupa wsparcia (maj - grudzień 2010 r.) Konsultacje psychologiczne (maj - grudzień 2010 r.) Konsultacje prawne (maj - grudzień 2010 r.) 	maj – grudzień 2010 r.	Psycholog Prawnik
	Próba zmiany jakości życia: <ul style="list-style-type: none"> Organizacja kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe Praca asystenta rodziny w środowisku 	sierpień – grudzień 2010 r.	Pracownik socjalny Asystent rodziny
	Wyjazd dla rodziców i dzieci - biwak terapeutyczny	listopad 2010 r.	Psycholog Pracownik socjalny
	Praca wspierająca odtworzenie rodziny, po powrocie dzieci do rodziców biologicznych	od listopada 2010 r.	Psycholog Pracownik socjalny
	Współpraca z instytucjami wspierającymi reintegrację rodziny.	marzec – grudzień 2010 r.	Psycholog Pracownicy socjalni

PRZEWODNICZĄCY RADY

Zdzisław Szmytkowski